

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Економічний факультет
Кафедра фінансів

ДННУ «АКАДЕМІЯ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ»

АЗЕРБАЙДЖАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НОРД УНІВЕРСИТЕТ (НОРВЕГІЯ)

МАТЕРІАЛИ

XV Міжнародної науково-практичної конференції
«Світові тенденції та перспективи розвитку
фінансової системи України»

25-26 вересня 2018 року

Київ

Рекомендовано до друку та для розміщення
на веб-сайті економічного факультету
Вченою радою економічного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(Протокол № 2 від «18» вересня 2018 року)

Рецензенти:

М.І.Крупка, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка

В.Б.Тропіна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України: зб. матер. наук.-практ. конференції, 25-26 вересня 2018 р. / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. І.О. Лютого; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2018. – 279 с.

Редакційна колегія: А.І. Ігнатюк, д.е.н., проф.; І.О. Лютий, д.е.н., проф.; З.С. Варналій, д.е.н., проф.; С.В. Науменкова, д.е.н., проф.; С.Я. Боринець, к.е.н., проф.; Т.В. Грищенко, к.е.н., доц.; В.А.Делас, к.е.н., доц.; Л.М. Демиденко, к.е.н., доц.; М.О.Кнір, к.е.н., асист.; О.В.Любкіна, к.е.н., доц.; Н.С.Медведкова, к.е.н., асист.; Є.А. Носова, к.е.н., доц.; О.О. Солодка, к.е.н., доц.; Ю.В. Петленко, к.е.н., доц.; Н.В. Погрібна, к.е.н., доц.; Р.В. Рак, к.е.н., доц.; М.В. Романюк, к.е.н., доц.; Ю.Л. Наконечна, к.е.н., доц.; О.В.Чеберяко, д.і.н., проф.; В.М. Шелудько, к.е.н., доц.; О.Б. Яфінович, к.е.н., доц.

Збірник містить матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції «Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України», що відбулася 25-26 вересня 2018 року на базі кафедри фінансів Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Основними напрямками роботи науково-практичної конференції були: фінансова політика та ефективність функціонування бюджетної системи України; публічні фінанси та державний фінансовий контроль; корпоративні фінанси та конкурентоспроможність національної економіки; світові тенденції та розвиток національного фінансово-кредитного ринку. Особлива увага приділена актуальним питанням запобігання та усунення макроекономічних дисбалансів, а також напрямам реформування фінансової системи України в умовах фінансової глобалізації та посилення євроінтеграційних процесів.

Видання розраховано на представників наукової спільноти, викладачів, фахівців у галузі фінансів, працівників органів державного управління, студентів вищих навчальних закладів.

Тези розміщуються в авторській редакції.

За точність викладеного матеріалу відповідальність покладена на авторів.

ЗМІСТ

Абуселідзе Г. Єгнарадзе З. <i>Проблеми ефективності фінансування вищої освіти та напрями їх вирішення.....</i>	13
Алексєєнко Л. М. Алексєєнко М. Д. <i>Діалектика розвитку фінансового ринку: соціокультурна і національна ідентифікація.....</i>	19
Варналій З. С. <i>Деофшорізація в системі забезпечення фінансової безпеки України.....</i>	25
Воронкова О. М. <i>Новітні тенденції розвитку фондового ринку України.....</i>	31
Диба М. І. Диба В. М. <i>Альтернативні джерела фінансування інновацій в умовах глобалізації..</i>	34
Дідик А. М. Погорелов Ю. С. <i>Підходи до визначення показників оцінювання продуктивності та економності витрачання бюджетних коштів закладами вищої освіти.</i>	39
Жихор О. Б. Баранова В. В. <i>Фінансове забезпечення місцевих органів влади.....</i>	44
Зянько В. В. <i>Фінансовий механізм стимулювання активності інноваційного бізнесу..</i>	50
Каркашадзе Н. Какауридзе Н. <i>Экономический анализ конкурентоспособности экономики Грузии в условиях глобализации.....</i>	56
Крупка М. І. Кульчицький М. І. Дропа Я. Б. <i>Удосконалення управління фінансовими ресурсами розвитку національної економіки України.....</i>	62

CONTENTS

Abuselidze G. Jegnaradze Z. <i>Problems of higher education financing efficiency and directions for their solution.....</i>	13
Alekseyenko L. Alekseyenko M. <i>Dialectics of financial market development: socio-culture and national authentication.....</i>	19
Varnalii Z. <i>De-offshorization in the system of supply financial security of Ukraine.....</i>	25
Voronkova O. <i>The newest trends of the Ukrainian stock market development.....</i>	31
Dyba M. Dyba V. <i>Alternative sources of innovation financing in the context of globalization ....</i>	34
Didyk A. Pogorelov Y. <i>Approaches to identify indicators of evaluating productivity and frugality of using budget funds by higher education institutions.....</i>	39
Zhykhor O. Baranova V. <i>Financial supply of local authorities.....</i>	44
Zianko V. <i>Financial mechanism of stimulation of innovation business activity.....</i>	50
Karkashadze N. Kakauridze N. <i>Economic analysis of competitiveness of Georgian economy under globalization.....</i>	56
Krupka M. Kulchytsky M. Dropa Y. <i>Improvement of financial resources development of the national economy of Ukraine.....</i>	62

Зянько Віталій Володимирович,
д.е.н., професор,
Вінницький національний технічний університет

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ СТИМУЛЮВАННЯ АКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО БІЗНЕСУ

***Анотація.** Розкрито роль фінансового механізму в підвищенні ефективності інноваційного розвитку економіки України; визначено основні джерела фінансового забезпечення розвитку інноваційного бізнесу.*

***Ключові слова:** фінансовий механізм, інноваційна діяльність, інноваційний розвиток, інноваційний бізнес, венчурне підприємництво.*

Фінансовий чинник відіграє ключову роль у підвищенні конкурентоспроможної національної економіки, особливо коли мова йде про активізацію інноваційної діяльності. Адже процес розробки та впровадження будь-якої інновації потребує значних фінансових асигнувань, особливо на початкових етапах створення інноваційного продукту.

Інвестиції в інноваційну діяльність є ризиковими, тому знайти інвестора, який погодиться вкласти кошти в інноваційний проект досить складно. Але без активізації інноваційного бізнесу марно сподіватися на отримання вітчизняними підприємствами певних конкурентних переваг на ринку, а отже й на підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

У сучасній ринковій економіці інноваційна діяльність є вирішальним чинником, здатним забезпечити підприємству перевагу над конкурентами в певній галузі та завоювання й утримання ним стійких ринкових позицій. Однак в Україні основний потік фінансових ресурсів продовжує спрямовуватися не у сегменти наукомісткої економіки, як у розвинутих країнах, а в низькотехнологічні, сировинні та напівсировинні галузі – тобто ті, які дають моментальну підприємницьку вигоду. Це хоч і сприяє певним позитивним економічним зрушенням, але вони не якісні, не гарантують сталого економічного розвитку. Відсутність переміщення доходів із низькотехнологічних економічних сегментів у високотехнологічні є свідченням того, що фінансовий механізм стимулювання інноваційної активності суб'єктів підприємницької діяльності в Україні досі не налагоджено. А без достатнього фінансування інноваційний бізнес ефективно розвиватися не може.

Стимулювання розвитку інноваційної підприємницької діяльності потребує залучення фінансових ресурсів з різних джерел: державного та місцевих бюджетів, комерційних банків, венчурних інвестиційних фондів,

приватних інвесторів (бізнес-ангелів,) й інших цільових джерел фінансування вітчизняного, та іноземного походження.

Зазвичай державне фінансування інноваційних проектів полягає у виділенні з бюджету та позабюджетних фондів на безповоротній основі грошових ресурсів на певні пріоритетні наукові проекти фундаментального характеру. Але в Україні цей вид інвестування на практиці не реалізується. Державна підтримка інноваційної діяльності промислових підприємств теж майже відсутня. Так, у 2017 році частка коштів, виділених з державного бюджету на фінансування інноваційної діяльності вітчизняних промислових підприємств у загальній сумі витрат на це склала лише 2,49 %, а у попередні 2 роки була ще меншою – у 2016 році 0,77 %, а у 2015 році близько 0,4% [1]. Також ще у 2005 році було скасовано статті 21 і 22 Закону України «Про інноваційну діяльність», якими передбачувалися пільги на податки та платежі для інноваційних підприємств, зокрема забезпечувалося відшкодування державою до 50% оподаткування та митного регулювання. Це було суттєвим чинником стимулювання розвитку інноваційної діяльності, але нині фактично дія Закону України «Про інноваційну діяльність» заблокована.

Із місцевих бюджетів коштів на інноваційну діяльність також майже не виділяється. Зокрема, у 2017 році частка коштів від загальної суми витрат, виділених з місцевих бюджетів на фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств склала близько 1,05 % [1]. Таку ситуацію органи місцевої влади здебільшого пояснюють тим, що на сьогодні фінансова база місцевих бюджетів все ще є недостатньою – питома вага власних доходів бюджетів незначна, до того ж у видатках місцевих бюджетів значна частка видатків припадає на захищені статті. Відтак лівова частка коштів спрямовується на розвиток житлово-комунального господарства та місцевої інфраструктури, тоді як на фінансування інноваційних проектів місцевих промислових підприємств коштів не залишається.

Насправді це не зовсім так. Останнім часом в Україні все більше уваги приділяється питанням фіскальної децентралізації, яка пов'язана з передачею окремих доходів або їх частини до структури доходів бюджетів органів місцевого самоврядування, аж до встановлення місцевими громадами податків та місцевих зборів, і навіть визначення власної податкової політики. Зокрема, починаючи з 2015 року місцева влада збирає 100% плати за надання адміністративних послуг, 100% державного мита, 10% податку на прибуток підприємств. У місцеві бюджети тепер надходять збори з роздрібного продажу підакцизних товарів (пива, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, нафтопродуктів) за ставкою 5% вартості реалізованого товару. Крім того, їхні доходи поповняться податком на нерухомість, яким відтепер оподатковується і комерційне (нежитлове) майно, податком на автомобілі з великим об'ємом двигуна, 80% екологічного податку (замість 35%) та 25% плати за надра [2]. У результаті втілення реформи децентралізації в період з 2014 по 2017 рік власні доходи місцевих бюджетів України зросли з 68,6 млрд грн до 192 млрд грн,

тобто більш ніж у 2,82 рази, сягнувши частки 50 % у зведеному бюджеті. У 2018 році тенденція до зростання доходів місцевих бюджетів України також зберігається. Так, за перше півріччя 2018 року порівняно з аналогічним періодом 2017 року доходи місцевих бюджетів зросли на 23,8 %, або на 20,7 млрд грн [3]. Таким чином, у результаті фінансової децентралізації місцевих бюджетів територіальні громади отримали суттєві можливості для планування розвитку своїх територій, зокрема і для втілення на регіональному рівні інноваційних проектів, але для цього, на думку автора, не вистачає ефективних менеджерів, здатних раціонально розпоряджатися зростаючими фінансовими ресурсами, спрямовуючи їх у високотехнологічні сегменти економіки, що найбільше сприяло б підвищенню конкурентоспроможності економіки на місцевому (регіональному) рівні.

Важливим джерелом розвитку інноваційного бізнесу у розвинених країнах є банківське кредитування, однак банківська система України наразі неспроможна в достатньому обсязі кредитувати переоснащення промислових підприємств. Так, у 2017 році обсяг банківських кредитів, спрямованих на фінансування інноваційної діяльності вітчизняних промислових підприємств склав 598,5 млн грн, що становить лише 6,56 % від фінансування усіх інноваційних витрат. Аналіз кредитування інноваційної діяльності в Україні показує, що загалом комерційні банки в Україні не зацікавлені у фінансуванні не лише інноваційної діяльності промислових підприємств, але й загалом виробничої сфери. Звичайно, що нині негативний вплив на цей процес певною мірою чинить досить висока облікова ставка НБУ, яка від 27 жовтня 2017 року має тенденцію до збільшення і станом на 13 липня 2018 року складає 17,5 % [4]. Але й при нижчій обліковій ставці НБУ комерційні банки в Україні не надто проявляли активність у наданні довгострокових кредитів, яких потребує інноваційний бізнес. Чи є нинішні дії НБУ стосовно підвищення облікової ставки виправданими? Зважаючи на нинішню економічну ситуацію в Україні, так. Адже висока облікова ставка стримуватиме інфляцію та девальвацію гривні, чим сприятиме збереженню макроекономічної стабільності.

Незначеною залишається і частка вітчизняних та іноземних інвесторів у загальній структурі витрат на фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні, яка складає 4,2 %, із яких на вітчизняних інвесторів припадає близько 3,0%, а на іноземних 1,2 % [1]. У США, наприклад, більше половини громадян країни – приватні інвестори, а в Україні приватне інвестування непопулярне. За даними BusinessViews, українці зберігають «під матрацом» 26–86 млрд дол. [5]. Порахувати точну суму, зрозуміло, неможливо, але навіть якщо взяти її нижній поріг, то виявиться, що цей обсяг грошей порівнянний з обсягом прямих іноземних інвестицій в Україну за 2017 рік та перевищує золотовалютні резерви України, які за даними НБУ на 1 липня 2018 року становили 17,98 млрд дол. [4]. Чому українці таку суму грошей зберігають готівкою а не несуть їх у комерційні банки? Тому що за останні роки в результаті реформування банківської системи України, яка супроводжувалася

ліквідацією багатьох банків, українці втратили 56 млрд грн, а реформа ще не завершена і кількість банків продовжує скорочуватися. Для того, щоб ця грошова маса «інвесторів-фізосіб» почала працювати на економіку та допомагати реалізовувати інноваційну модель необхідно зміцнювати банківську систему, удосконалювати фондовий ринок України, сприяти розвитку венчурного підприємництва, створювати належні умови для діяльності стартапів, які є потенційним «пусковим механізмом» для розвитку інноваційного бізнесу в країні.

Нині, як і в усі попередні роки незалежності України, фінансування інноваційної діяльності здійснюється в основному за рахунок власних коштів підприємств, частка яких у загальному розподілі обсягу фінансування у 2017 році становила суму 7704,1 млн грн, що складає близько 84,5 %. Та варто зазначити, що бажання та можливості розвивати в Україні інноваційний бізнес за рахунок власних коштів у вітчизняних підприємців останнім часом зменшуються. Зокрема, у 2017 році, порівняно з 2016 роком, обсяг витрат на фінансування інноваційної діяльності за рахунок власних коштів підприємств зменшився у 2,86 рази [1], що є дуже негативною тенденцією, яка свідчить не лише про зниження у суб'єктів господарювання мотивації займатися інноваційною діяльністю, вале й про нестачу грошових ресурсів.

Отже, активність інноваційного бізнесу в Україні наразі досить низька, та має тенденцію до погіршення передусім через зниження обсягів фінансування інноваційної діяльності підприємств високотехнологічного сектору. Основним джерелом фінансування інноваційної діяльності залишаються власні кошти вітчизняних промислових підприємств, але і цей обсяг витрат на інновації скорочується.

Суттєве зниження обсягів фінансування інноваційної діяльності впродовж 2015–2017 років вимагає вдосконалення фінансового механізму стимулювання розвитку інноваційного бізнесу в Україні, а саме: раціональнішого розподілу коштів державного та місцевих бюджетів; залучення в інноваційний процес довгострокових банківських кредитів; приваблення приватного вітчизняного та іноземного капіталу; забезпечення розвитку венчурних інвестиційних фондів.

Державі можливо варто взяти на себе частину ризику комерційних банків, компенсувавши їм частину плати при кредитуванні довгострокових інноваційних проектів, зробивши таким чином цей кредит дешевшим для бізнесу.

Важливими для фінансово-кредитної підтримки інноваційного бізнесу в сучасних умовах є кредитні гарантії. Застосування цього інструменту дозволить суттєво знизити кредитні ризики. Тому доцільно передбачити запровадження державного страхування кредитів, що надаються банками для фінансування інноваційних проектів (наприклад, у Німеччині існує система державного страхування довгострокових кредитів, згідно з якою приватним банкам гарантується повернення 80% вартості позик, наданих на терміни від 15 до 23 років).

Доцільним, на думку автора, є також створення органами місцевої влади гарантійних фондів, функціонування яких буде спрямоване на підтримку інноваційного бізнесу через полегшення отримання необхідного фінансування для розробки та впровадження інноваційних проектів за рахунок банківських та інших кредитних ресурсів шляхом надання відповідним кредитним установам певних гарантій повернення кредитів, що не мають достатнього забезпечення чи часткової компенсації відсоткових ставок за такими кредитами. Такі гарантійні фонди можуть створюватися за участю держави, органів місцевого самоврядування, а також комерційних банків, які здійснюють кредитування інноваційного бізнесу.

Оскільки малий дослідницький бізнес у своїй діяльності в основному орієнтується на дію не традиційних механізмів, таких як кредити та позички, а на програмно-цільові фонди і венчурний капітал, то важливо забезпечити розвиток в Україні інститутів венчурного інвестування.

Отже, інноваційний бізнес потребує постійного фінансування. Реалізація перерахованих заходів активізує інноваційну діяльність та сприятиме сталому розвитку економіки України, підвищення її конкурентоспроможності та зростанню рівня добробуту громадян.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Національна рада реформ [Електронний ресурс] // Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://reforms.in.ua>.
3. Урядовий портал [Електронний ресурс] // Офіційний сайт. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua>.
4. Національний банк України [Електронний ресурс] // Офіційне інтернет-представництво. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.
5. BusinessViews. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://businessviews.com.ua>.

Vitalii Zianko,
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Vinnitsa National Technical University

FINANCIAL MECHANISM OF STIMULATION OF INNOVATION BUSINESS ACTIVITY

***Abstract.** There has been disclosed the role of the financial mechanism in enhancing the efficiency of the innovative development of the Ukrainian economy; main sources of financial support for the development of innovation business were determined.*

***Key words:** financial mechanism, innovation activity, innovation development, innovation business, venture entrepreneurship.*

Наукове видання

**Світові тенденції та перспективи розвитку
фінансової системи України**

**Матеріали
XV Міжнародної науково-практичної конференції
25-26 вересня 2018 р.**

Відповідальний за випуск:
Яфінович О.Б.

Формування та комп'ютерна верстка:
Медведкова Н.С.

*Кафедра фінансів
Економічний факультет
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, вул. Васильківська 90-а*